

BIJEENKOMST

Tweede vergadering adviesgroep bemonsteringsproject

LOCATIE

Sportvisserij Nederland, Bilthoven

DATUM

26 maart 2019

AANWEZIG

Nico Beun (STIJ, voorzitter), Leo Bruinzeel (Vogelbescherming), Jouke Kampen (ATKB), Ria Kamps (Rijkswaterstaat), Florian Landstra (PO IJsselmeer), Joep de Leeuw (WMR), Henk Offringa (Ministerie van LNV), Jaap Quak (sportvisserij Nederland), Marieken van der Sluis (WMR, notulen), Christophe van Wambeke (Ministerie van LNV)

Achtergrond

Het project "Op weg naar een duurzame visserij op het IJsselmeer-Markermeer; gezamenlijke bestandsopnamen als stap naar breed gedragen vangstadadviezen", dat wordt gefinancierd door het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij, beoogt de inzichten van wetenschappers en vissers bij elkaar te brengen en te leren van elkaars methoden en expertise. Daarmee ontstaat een meer gedragen bemonsteringsmethode als basis voor vangstadadviezen die wordt gedragen door zowel de wetenschap als de visserijsector. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet naar een duurzame visserij op het IJssel- en Markermeer.

Op 26 maart is er, in het kader van dit project, een tweede vergadering van de adviesraad van dit project georganiseerd door de Stichting Transitie IJsselmeer (STIJ) en Wageningen Marine Research (WMR).

De vergadering vond plaats bij Sportvisserij Nederland in Bilthoven.

In de adviesgroep van het project zijn de volgende partijen vertegenwoordigd:

- Vogelbescherming Nederland
- Sportvisserij Nederland
- Producentenorganisatie IJsselmeer
- Provincie Fryslân
- Provincie Noord-Holland
- Provincie Flevoland
- Ministerie van Economische Zaken
- Rijkswaterstaat
- Ministerie van LNV

Afgelopen jaar zijn in september en november bemonsteringen uitgevoerd. De resultaten daarvan zijn in deze tweede vergadering van de adviesgroep gepresenteerd. Ook is de opzet van de bemonstering in het najaar van 2019 verder toegelicht

De adviesraad is gevraagd de resultaten van de A-toomkuilsurveys in 2018 te toetsen en de plannen voor 2019 te verrijken. De inzet daarbij is alle partijen actief

Notulen

DATUM

26 maart 2019

ONS KENMERK:

CONTACTPERSOON

Paulien de Bruijn

TELEFOON

0317 486 308

E-MAIL

Paulien.debruijn@wur.nl

te betrekken in de nieuwe kennisontwikkeling en te laten adviseren over de manier waarop de kennisontwikkeling plaatsvindt.

In dit verslag hebben we ons beperkt tot de vragen en aanbevelingen naar aanleiding van de gepresenteerde resultaten van 2018 en plannen voor 2019.

De powerpoints van de presentaties van de vergadering zijn terug te vinden in Bijlage 1.

In mei 2020 komt de Adviesraad weer bijeen voor de terugmelding van de resultaten van de survey in 2019 en om te adviseren over een eventueel vervolg op deze eerste surveys. Voorafgaand aan deze bijeenkomst zal het concepteindrapport aan de leden van de Adviesraad worden toegestuurd.

Programma

De bijeenkomst start met een inleiding door Nico Beun van STIJ over de doelstelling en de agenda. Daarna worden de eerste analyseresultaten door Joep de Leeuw toegelicht en tenslotte volgt een presentatie over de plannen voor 2019 door Jouke Kampen.

Na iedere presentatie is er tijd ingeruimd voor vragen en opmerkingen van de deelnemers aan de vergadering.

Opmerkingen en vragen naar aanleiding van de presentatie van de resultaten van de surveys in 2018

Jaap Quak vraagt of er niet met de stortkuil is gevist? Nee, dat zal pas dit najaar gebeuren.

Leo Bruinzeel wil weten wat een gepaarde trek inhoudt. Dit betekent dat er tegelijkertijd is gevist met de A-toomkuil en de boomkor op dezelfde locatie, met ongeveer 200 m tussenruimte.

Henk Offringa wil weten waarom er een verschil tussen de vangsten met de A-toomkuil overdag en 's nachts is. Met een a-toomkuil wordt toch de hele waterkolom bevestigd? Het heeft ook met een verschil in verspreiding van vis te maken. En mogelijk drukken ze zich overdag tegen de bodem aan. We zien eigenlijk altijd wel betere vangsten in helder water 's nachts ten opzichte van overdag.

Jaap Quak wil weten of de treksnelheid gelijk is. Nee, met de A-toomkuil is de vissnelheid langzamer.

Henk Offringa merkt op dat er meer variatie is tussen de stations in het IJsselmeer ten opzichte van het Markermeer. Ja dat klopt in het IJsselmeer is het diepteverschil groter: geulen zoals Wagenpad versus ondieptes zoals Enkhuizerzand. Vissen zitten meer in het diepere water, daar zijn de vangsten hoger, grens dieper water ligt bij +/- 4 m. Het Markermeer heeft ook wat troebel water, verschillen dag en nacht en verschillen tussen beide tuigen zijn wat kleiner dan in het IJsselmeer.

Pepijn geeft de volgende toelichting ten aanzien van de verschillen tussen beide meren:

De lengtefrequentiegrafieken zijn in biomassa in plaats van lengtes uitgedrukt, dit geeft een duidelijker beeld vooral voor de minder voorkomende grotere vissen. Voor het berekenen van de biomassa per hectare bevestigd oppervlak is de totale vangst tijdens de dag- en nachttrek gedeeld door het bevestigde oppervlak.

Brasem werd met beide tuigen weinig gevangen, met de A-toomkuil werden de grotere exemplaren wel beter gevangen maar in absolute zin zeer beperkt.

Spiering wordt beter gevangen met de A-toomkuil. In IJsselmeer wordt voornamelijk oudere spiering gevangen. In Markermeer alleen jonge spiering.

Lengteverdeling wordt erg gedomineerd door jonge baars in het IJsselmeer, in het Markermeer is de verdeling iets "normaler".

In september is er niet gevestigd met kor, alleen A-toomkuil. Baars was iets meer in november en brasem minder, maar brasem werd beide momenten weinig gevangen. Er lijken geen grote verschillen september-november.

Jaap Quak meldt dat hij de grote massa's grondels niet terug ziet in deze resultaten. Volgens Jouke zijn de grondels op hun retour, met name de zwartbekgrondels. Er zijn veel zieke vissen. Joep merkt op dat de grondels wel veelvuldig bij de oeverbemonstering worden gevangen.

Brasem wordt slecht gevangen: Jaap Quak vraagt of de slechte brasemvangsten zijn terug te voeren op de vangstefficiëntie of zit er weinig brasem in het IJsselmeergebied? Volgens Joep de Leeuw geven de zegenvissers ook aan dat het vangen van brasem lastiger wordt. Mogelijk zitten ze wel op ondieptes voor de Friese kust en in de havens, maar daar komen we niet met deze monitoring. Volgens Jouke Kampen kan de brasem met de A-toomkuil wel goed worden gevangen: „als je een school tegen komt vang je ook meteen heel veel“.

Jaap Quak wil weten of er ook elektrische bemonstering is in ondiepe gebieden. Ja de oeverbemonstering is elektrisch. Dit is onderdeel van het reguliere WMR programma.

Henk Offringa vraagt zich af of er met de 138 trekken in oktober 2019 niet heel veel vis wordt onttrokken? Dit soort aspecten kan worden meegenomen in een kosten baten analyse over hoe in de toekomst bemonstering vorm gegeven kan worden. In totaal wordt 0,13% van het oppervlak bevestigd. Indien je met 100% rendement zou vissen (wat niet het geval is) vang je 0,13% van het visbestand.

Florian Landstra vraagt in hoeverre de temperatuur en helderheid zijn meegenomen in de analyses. Vorig jaar was een erg afwijkend jaar, is dat wel meegenomen? De watertemperatuur is wel gemeten, maar niet meegenomen in de analyses. De omstandigheden waren voor beide vangtuigen gelijk vanwege de gelijktijdige uitvoering op nog geen 200 meter afstand. Volgens Florian blijft de vis langer in ondiep water als het warmere weer langer aanhoudt in oktober en november. Volgens Jouke Kampen spelen de verschillen in helderheid meer op macroschaal. Volgens Joep de Leeuw is dit met name relevant voor spiering en snoekbaars, deze soorten houden niet van helder water. Zout kan ook een belangrijke parameter zijn om mee te nemen. Ria Kamps meldt dat er een extreem hoog zoutgehalte bij de oranjeluisen en afsluitdijk is gemeten. Volgens Jaap Quak kan veel vis tegen hoge saliniteit. Volgens Joep de Leeuw zijn de zoutgehaltenes in het IJsselmeergebied niet heel extreem. Alle soorten waar we het over hebben kunnen zich ook in brak water handhaven. Jouke Kampen wijst op de nulvangsten bij de Middelgronden, mogelijk heeft de hoge saliniteit hier een rol gespeeld, maar dit kan ook zuurstofloosheid zijn geweest die op kan treden door aanwezigheid van een zoute onderlaag in de diepe delen.

Beroepsvissers melden ook terug dat er van de zomer erg weinig vis was in het Noordelijke IJsselmeer.

Volgens Ria Kamps zit er een behoorlijke lek in de afsluitdijk. In de putten kan tot 5 gram zout per liter water worden gemeten. Ria Kamps sluit niet uit dat het verschil in vangsten tussen IJsselmeer en Markermeer ook op saliniteit is terug te voeren.

Leo Bruinzeel krijgt naar aanleiding van de gepresenteerde resultaten niet het idee dat er veel verschil is tussen beiden vangstmethoden. Leo vraagt of er ook bij de vissers is gepeild, wat betreft hun vangstinschattingen. Leo vraagt in hoeverre deze resultaten in de bestandsopname doorwerken?

Joep de Leeuw benadrukt dat de verschillen in vangsten tussen beide tuigen geen effect hebben op de vangstadvisen : hiervoor kijk je naar jaar op jaar veranderingen, of de index veranderd.

Ook de A-toomkuil is geen absolute maat voor wat er daadwerkelijk aan vis zit. Met deze methode is de brasem namelijk ook niet goed gevangen.

Voor Snoekbaars kunnen we aan de hand van mortaliteitschattingen mogelijk over een paar jaar goed inschatten wat er daadwerkelijk aan vis zit. Voor de overige vissoorten weet je dat ook over paar jaar niet.

Is er bij de vangstadviesen geen verschil of je uitgaat van dag of nachtvisserijen? Dat verschilt wel een beetje per soort. Maar 's nachts wordt er meer gevangen en de index wordt bij grotere vangsten wel iets nauwkeuriger. Jouke Kampen zegt dat er 's nachts in het Markermeer minder snoekbaars en blankvoorn gevangen is. Dat kan het gevolg zijn van dag-nacht migratie naar de ondiepere oeverzones.

Florian Landstra: „Bij het IJsselmeer zien we wel een verschil dag en nacht, dan kan ik me voorstellen dat dit wel doorwerkt“.

Nico benadrukt dat het verschil in dag en nacht vangsten geen andere index oplevert aangezien er in voorgaande jaren altijd overdag gevestigd is.

Florian Landstra ziet toch wel een meerwaarde in het gebruik van de a-toomkuil en het 's nachts vissen. Jaap Quak vraagt zich ook af of gezien de resultaten van deze studie de indices voor beide meren nog wel overeind blijven?

Joep de Leeuw zegt dat de visstand ook gewoon slechter is geworden in de laatste jaren. Misschien is de monitoring met een kor wel minder nauwkeurig, maar er is ook gewoon minder vis. Vind je het belangrijk om deze afname goed in beeld te krijgen dan kan de A-toomkuil dit mogelijk nauwkeuriger meten, maar feit is dat het een afnemende trend is.

De index die WMR heeft opgesteld volgt goed wat er laatste jaren aan snoekbaars gevangen wordt, dit geeft hetzelfde signaal. Voor brasem is dit ook zo. Je ziet deze afname, welk vistuig je ook gebruikt. Wat is de beste en meest kosteneffectieve methode om de trend in beeld te krijgen, dat is hier de vraag.

Jouke Kampen zegt dat je ook altijd moet kijken met welk doel je monitort. Als je met een boomkor een absolute bestandsschatting wil doen, kan dat niet, maar voor andere vragen kan dit best adequaat zijn.

Jaap Quak merkt op dat met de monitoring in de informatievraag vanuit de inspanningsadvies en het beleid moet worden voorzien, maar daarnaast heb je ook beeldvorming naar de visserij toe.

Joep de Leeuw beaamt dit: Visserijadvies op basis van een index vraagt om andere informatie dan inschatting van de productie.

Opmerkingen en vragen ten aanzien van de planning voor 2019

Henk Offringa wil van Jouke Kampen weten hoe hij tot dit grote aantal trekken gekomen? Jouke: door extrapolatie van de richtlijn uit het STOWA handboek Hydrobiologie. Als voorbeeld: voor Veluwerandmeren volstaan 40 a 45 trekken. Het aantal benodigde trekken neemt exponentieel af met het te bevissen oppervlak (KRW STOWA).

Ria Kamps wil weten of er in het monitoringsplan rekening is gehouden met waterplanten. Jouke verwacht in oktober weinig waterplanten. Bovendien worden de ondiepe oeverzones met de stortkuil bemonsterd. Met een stortkuil kun je ook goed in de waterplanten vissen, dat doet ATKB op de Randmeren ook, en daar groeien veel meer planten.

Jaap Quak wil weten waarom er geen dagbemonsteringen meer zijn opgenomen? Dit heeft te maken met de benodigde vangstinspanning: als je van de 138 trekken weer wat afhaalt voor dagtrekken, dan kom je onder de gewenste vangstinspanning. Bovendien zijn nachtbemonsteringen het voorschrift voor kuilbemonsteringen (STOWA Handboek).

Jaap Quak merkt op dat bij een kosten-batenanalyse het overschakelen naar nachtbemonsteringen wel impact gaat hebben.

Ria Kamps wil weten in hoeverre de trekken overeen komen met de stations in 2018. Met dit grote aantal trekken zijn beiden meren bijna geheel afgedekt en kan ook overwogen worden overwogen om de stations van de reguliere monitoring aan te doen. Maar op sommige plekken liggen deze stations wel erg dicht bij elkaar zoals de raaien Wagenpad en Middelgronden. Hiervoor is gekozen bij de opzet van de reguliere monitoring omdat dit een kosteneffectieve manier van monitoren is met veel verschillende dieptes op kleine afstand van elkaar.

Ria Kamps wijst er wel op dat het systeem heel erg veranderd is de afgelopen jaren, waardoor de diepteverschillen ook zijn veranderd. Denk aan de recent aangelegde slibvangen in het Markermeer

Ria Kamps vraagt zich ook af of de vissers gaan meewerken. Staand want kan in de weg staan. Overwogen wordt van te voren bekend te maken welke dagen we in welke hoek zitten en de vissers zullen dan worden verzocht om op die dagen uit deze gebieden weg te blijven.

Ria Kamps vraagt of de vissers de gevangen vis als eigen vangst kunnen aanmerken. Nee alles gaat overboord. De vissers vissen namelijk op de visserijwetvergunning van ATKB en met een vangtuig dat in de visserijwet aangemerkt wordt als een verboden vangtuig.

Henk Offringa zegt dat er bij visonderzoek op zee wel eens quota zijn opgehoogd, omdat LNV het extra werk door de vissers voor de monitoring niet kon financieren mochten ze de gevangen vis houden.

Nico Beun wijst er op dat als je de vissers wel de vis laat houden, je de onafhankelijkheid van het onderzoek kan beïnvloeden. de vissers willen dan mogelijk gaan vissen op plekken waar meer zit.

Ria Kamps vraagt zich af of de visstand door de a-toomkuilsurvey mogelijk negatief wordt beïnvloedt. Volgens Jouke zijn de vangsten zo marginaal, daar merken de vissers niets van. Er wordt slechts 0,13% van het oppervlak van de meren bevestigd.

Henk Offringa wijst er op dat de EFMZV subsidies voor de volgende periode weer in september van dit jaar kunnen worden aangevraagd. Nico Beun zegt dat er dan in de zomer al een voorstel moet liggen.

Jaap Quak zegt dat je dan wel met een nieuw element of een innovatieve idee moet komen. Joep de Leeuw zit te denken aan een akoestische survey van diepe putten. Ria Kamps noteert de monitoring van de diepe putten voor de ambitie-agenda van Rijkswaterstaat.

Jouke Kampen wijst er op dat er ook na volgend jaar nog genoeg te onderzoeken is. Uit de survey in 2019 komen ook nog punten naar voren: Dag-nacht inspanning, welke locaties, welke periode.

Jaap Quak wijst er op dat deze punten te laat komen voor een eventuele EFMZV aanvraag in september 2019.

DATUM
26 maart 2019

PAGINA
6 van 9

Bijlage 1: Presentaties

DATUM
26 maart 2019

PAGINA
7 van 9

DATUM
26 maart 2019

PAGINA
8 van 9

DATUM
26 maart 2019

PAGINA
9 van 9